

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 571/2021-60

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a Ústave na výkon väzby [REDAKOVANÉ], zastúpeného obchodnou spoločnosťou Advokátska kancelária Mandzák a spol., s. r. o., Zámocká 5, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Michal Mandzák, proti upovedomeniu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. IV/2 Gn 66/21/1000-4 z 2. augusta 2021 takto

r o z h o d o l :

Konanie o ústavnej sťažnosti **z a s t a v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. októbra 2021 domáha vyslovenia porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 3, čl. 6 ods. 1, čl. 8 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) upovedomením Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) č. k. IV/2 Gn 66/21/1000-4 z 2. augusta 2021. Požaduje, aby bolo upovedomenie zrušené a Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby Leopoldov (ďalej len „ústav“) bolo prikázané zrušiť umiestnenie sťažovateľa v oddiele s bezpečnostným režimom. Napokon generálnu prokuratúru žiada zaviazat' na náhradu trov konania sťažovateľovi na účet jeho právneho zástupcu do 15 dní od doručenia nálezu.

2. Sťažovateľ je vo výkone trestu odňatia slobody umiestnený v oddiele s bezpečnostným režimom podľa ustanovenia § 81 ods. 2 písm. a) zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon

č. 475/2005 Z. z.“) a § 89 ods. 3 a 6 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 368/2008 Z. z., ktorou sa vykonáva Poriadok výkonu trestu odňatia slobody v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

3. Podnetom zo 14. apríla 2021 adresovaným Okresnej prokuratúre Trnava (ďalej len „okresná prokuratúra“) ako orgánu vykonávajúcemu dozor nad dodržiavaním zákonnosti v ústave sťažovateľ žiadal o zabezpečenie nápravy nezákonného stavu vo vzťahu k jeho osobe, ktorý spočíva v tom, že je umiestnený v oddiele s bezpečnostným režimom v rozpore so zákonom. Vyslovil názor, že jeho umiestnenie v tomto oddiele je účelové, nezákonné a neopodstatnené, keďže nie sú splnené podmienky stanovené citovaným ustanovením zákona č. 475/2005 Z. z., ktorými sú kumulatívne odsúdenie za obzvlášť závažný zločin v súvislosti s členstvom v organizovanej, zločineckej alebo teroristickej skupine, ako aj existencia preventívno-bezpečnostných dôvodov.

4. Okresná prokuratúra podnet sťažovateľa postúpila Krajskej prokuratúre v Trnave (ďalej len „krajská prokuratúra“). Upovedomením krajskej prokuratúry č. k. 3 Kn 54/21/2200-3 z 26. mája 2021 bol podnet sťažovateľa odložený ako nedôvodný. Podľa názoru krajskej prokuratúry oddiel s bezpečnostným režimom je osobitným zákonným prostriedkom zabezpečenia požiadavky na bezpečný výkon trestu odňatia slobody, a to jednak ochrany väznených osôb, ale aj väzenského personálu voči odsúdeným, ktorí svojím správaním a ďalšími konkrétnymi skutočnosťami predstavujú vysoké bezpečnostné riziko. Z gramatického a logického výkladu ustanovenia § 81 ods. 2 písm. a) zákona č. 475/2005 Z. z. vyplýva, že ide o dva alternatívne dôvody. Zároveň treba konštatovať, že preskúmaním zabezpečených spisových materiálov bolo zistené, že umiestnenie sťažovateľa v tomto oddiele je opodstatnené, keďže existujú objektívne dôvody preventívno-bezpečnostného charakteru.

5. Sťažovateľ 9. júna 2021 podal opakovaný podnet s tým, že nie je možné súhlasiť s právnym názorom krajskej prokuratúry uvedeným v upovedomení, keďže tento je v rozpore s gramatickým výkladom zákona č. 475/2005 Z. z. a vyhlášky.

6. Upovedomením generálnej prokuratúry č. k. IV/2 Gn 66/21/1000-4 z 2. augusta 2021 bol opakovaný podnet sťažovateľa odložený ako nedôvodný. Podľa názoru generálnej prokuratúry so závermi krajskej prokuratúry je potrebné sa v plnom rozsahu stotožniť. Podstatou veci nie je spor o gramatický výklad zákona č. 475/2005 Z. z. a vyhlášky, ale dôvodnosť a opodstatnenosť umiestnenia sťažovateľa do oddielu s bezpečnostným režimom. Po preskúmaní príslušného spisového materiálu spočívajúceho aj v návrhoch umiestňovacej komisie na umiestnenie zaradenie odsúdených na pracovisko a na zmenu umiestnenia, návrhu na umiestnenie sťažovateľa do oddielu s bezpečnostným režimom a rozhodnutia o umiestnení sťažovateľa do oddielu s bezpečnostným režimom treba dospieť k jednoznačnému záveru, podľa ktorého umiestnenie sťažovateľa do oddielu s bezpečnostným režimom je v súlade so zákonom, a to vzhľadom na existenciu preventívno-bezpečnostných dôvodov. Preto ani nie je možné akceptovať návrh sťažovateľa na vydanie príkazu podľa § 18 ods. 3 písm. c) zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov.

7. Uznesením ústavného súdu č. k. II. ÚS 571/2021-15 z 2. decembra 2021 bola ústavná sťažnosť pre namietané porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 3, čl. 6 ods. 1, čl. 8 a čl. 13 dohovoru upovedomením generálnej prokuratúry č. k. IV/2 Gn 66/21/1000-4 z 2. augusta 2021 prijatá na ďalšie konanie, pričom vo zvyšnej časti bola odmietnutá ako neprípustná.

II. Argumentácia sťažovateľa

8. Sťažovateľ trvá na tom, že jeho umiestnenie v oddiele s bezpečnostným režimom je neopodstatnené a nezákonné. Ustanovenie § 81 ods. 2 písm. a) zákona č. 475/2005 Z. z. sa má vykladať tak, že je potrebné kumulatívne splniť obe podmienky. Musí ísť teda zároveň o odsúdenie za obzvlášť závažný zločin, ktorý odsúdený vykonal ako člen organizovanej, zločineckej alebo teroristickej skupiny, ale tiež musia existovať preventívno-bezpečnostné dôvody. Nie je možné izolovane vyňať jeden z týchto predpokladov a na základe neho umiestniť odsúdeného do oddielu s bezpečnostným režimom.

9. Ďalej z napadnutého upovedomenia generálnej prokuratúry nie je zrejmé, z akého spisového materiálu sa vychádzalo a akým spôsobom sa konkrétne preskúmavala opodstatnenosť umiestnenia sťažovateľa do oddielu s bezpečnostným režimom. Nie sú bližšie špecifikované ani objektívne dôvody zakladajúce opodstatnenosť tohto umiestnenia sťažovateľa.

10. Keďže odsúdený, ktorý je umiestnený v oddiele s bezpečnostným režimom, je na cele umiestnený samostatne a oddelene od ostatných odsúdených vykonáva aj vychádzky, návštevy a disciplinárne tresty, pričom takúto celu je možné vybaviť aj kamerovým systémom, a keďže neexistuje odôvodnenosť tohto umiestnenia sťažovateľa, je porušený aj čl. 3 dohovoru garantujúci zákaz mučenia, neľudského a ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania. Článok 3 dohovoru vyžaduje aj existenciu určitej formy úradného vyšetrovania v prípade, že jednotlivец vyhlási, že bol podrobený neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu. Pritom prešetrenie podnetov sťažovateľa nespĺňalo primerané štandardy právneho štátu v demokratickej spoločnosti, keďže sťažovateľovi doteraz neboli sprístupnené a ozrejmené údajné preventívno-bezpečnostné dôvody, na základe ktorých je umiestnený do oddielu s bezpečnostným režimom. Tieto dôvody nešpecifikoval ani prokurátor, v dôsledku čoho jeho úvahy nie je možné adekvátne preskúmať. Sťažovateľ ako obeť zlého zaobchádzania musí mať možnosť účinným spôsobom zúčastniť sa tohto vyšetrovania.

11. Došlo aj k porušeniu čl. 13 dohovoru, keďže súčasná právna úprava v tejto veci sťažovateľovi neposkytuje právo na účinný opravný prostriedok. O umiestnení a zrušení umiestnenia odsúdeného do oddielu s bezpečnostným režimom rozhoduje riaditeľ príslušného ústavu. Opodstatnenosť umiestnenia odsúdeného do tohto oddielu preskúmava buď riaditeľ ústavu alebo prokurátor. Ich rozhodnutia a opatrenia však už ďalej nie je možné súdne preskúmať v rámci systému všeobecného súdnictva. Ani možnosť podania ústavnej sťažnosti nemôže predstavovať účinný opravný prostriedok, keďže ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecného súdnictva a nevykonáva priame dokazovanie.

12. Napokon došlo aj porušeniu čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže režim s prísny dohľadom, v ktorom bol umiestnený, ovplyvnil jeho občianske práva. Berúc do úvahy neexistenciu vhodného opravného prostriedku, sa čl. 6 ods. 1 dohovoru javí ako uplatniteľný, pretože akékoľvek obmedzenie týkajúce sa individuálnych občianskych práv vážna musí byť napadnuteľné v súdnom konaní (Enea v. Taliansko).

III.

Vyjadrenia generálnej prokuratúry a replika st'ážovateľa

III.1. Vyjadrenie generálnej prokuratúry č. k. 2 GÚp 95/21/1000-3 z 29. decembra 2021 doručené ústavnému súdu 31. decembra 2021:

13. Generálna prokuratúra predovšetkým zdôrazňuje, že prokurátor vykonáva svoju pôsobnosť aj na základe podnetu a je pritom oprávnený vykonať opatrenia na odstránenie zistených porušení práva. O spôsobe vybavenia podnetu upovedomí podávateľa podnetu bezodkladne. Upovedomenie patrí k štandardným procesným úkonom a rozumie sa ním poskytnutie informácie o tom, či je v právomoci prokuratúry vyhovieť podaniu a v pozitívnom prípade oznámiť rozsah prijatých opatrení. Ak tomu tak nie je, v upovedomení sa uvedú dôvody brániace prijatiu požadovaného opatrenia. Ide o atypický druh rozhodnutí, pre ktoré nie sú predpísané žiadne formálne požiadavky na ich obsah. Vo všeobecnosti platí, že čím je procesný úkon dôležitejší, tým prísnejšie zákonodarca predpisuje jeho obsah a formálne náležitosti. Hoci samotný obsah a rozsah upovedomenia je ponechaný na úvahe spracovateľa, napriek tomu musí mať takú kvalitu, ktorá zodpovedá povahe procesného úkonu, obsahu podania a osobitostiam konania. V nijakom prípade však nemožno na inštitút upovedomenia aplikovať požiadavky vyplývajúce z práva na odôvodnenie rozhodnutí orgánov činných v trestnom konaní, resp. všeobecných súdov (napr. IV. ÚS 534/2012, III. ÚS 384/2015).

14. Z právnej úpravy vyplýva, že odsúdený môže (fakultatívne) alebo musí (obligatórne) byť umiestnený do oddielu s bezpečnostným režimom. Odsúdený musí byť v rámci výkonu trestu odňatia slobody obligatórne umiestnený do oddielu s bezpečnostným režimom napr. vtedy, ak sa proti nemu vedie trestné stíhanie, je splnený dôvod väzby a súd rozhodol o primeranom uplatnení podľa ustanovení Trestného poriadku. Naopak, jedným z fakultatívnych dôvodov je prítomnosť preventívno-bezpečnostných súvislostí. Zákonodarca ich bližšie nešpecifikuje a ich výklad ponecháva právnej praxi. Či už ide o obligatórne umiestnenie do oddielu s bezpečnostným režimom, alebo o fakultatívne, o umiestnení rozhoduje riaditeľ ústavu na návrh pedagóga alebo úseku preventívno-bezpečnostnej služby a po prerokovaní v komisii. Dozor nad zachovávaním zákonnosti vykonáva prokurátor.

15. Oddiel s bezpečnostným režimom sa zriaďuje s ubytovacou kapacitou spravidla pre desiatich odsúdených. V prípade, že sa nepredpokladá naplnenie tejto kapacity, v ústave sa zriadi cela s bezpečnostným režimom umiestnená v oddelenom priestore.

16. Odsúdený umiestnený do oddielu s bezpečnostným režimom sa ubytuje do jednomiestnej alebo dvojmiestnej cely. Cela je vybavená rádioprijímačom a odsúdenému možno povoliť, aby mal v cele vlastný televízny prijímač alebo televízny prijímač môže inštalovať ústav. Na sledovanie televízneho vysielania sa spravidla využíva miestnosť určená na tento účel. Chodba a v prípade potreby aj iné priestory oddielu s bezpečnostným režimom sú zabezpečené kamerovým systémom. Cela je vybavená privolávacím signalizačným zariadením. Vnútorne zariadenie cely je pripevnené k podlahe alebo ku stene. V oddiele s bezpečnostným režimom vykonáva nepretržitú službu príslušník zboru, ktorý kontroluje pohyb a činnosť odsúdeného. Vychádzky, návštevy a disciplinárne tresty sa vykonávajú oddelene od ostatných odsúdených.

17. Sťažovateľ bol 1. marca 2021 premiestnený na výkon trestu odňatia slobody do ústavu. Toho istého dňa vedúci oddelenia preventívno-bezpečnostnej služby ústavu odporučil riaditeľovi ústavu umiestniť sťažovateľa do oddielu s bezpečnostným režimom, a to jednak z preventívno-bezpečnostných dôvodov, ako aj vzhľadom na rozhodnutie sudcu pre prípravne konanie Špecializovaného trestného súdu Pezinok (ďalej len „špecializovaný súd“) č. k. 15 Tp 3/2021 z 19. februára 2021, ktorým boli sťažovateľovi vo výkone trestu odňatia slobody uložené obmedzenia podľa § 84 ods. 1 v spojení s § 82 ods. 1 vzhľadom na existenciu dôvodov väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku. Toho istého dňa riaditeľ ústavu vydal rozhodnutie o umiestnení sťažovateľa do oddielu s bezpečnostným režimom podľa § 81 ods. 1 písm. b) a ods. 2 písm. a) zákona č. 475/2005 Z. z. a § 89 ods. 3 vyhlášky. Tomuto rozhodnutiu predchádzalo zasadnutie umiestňovacej komisie ústavu 1. marca 2021 a jej návrh na umiestnenie sťažovateľa do oddielu z bezpečnostným režimom. Vzhľadom na to, že rozhodnutie špecializovaného súdu bolo uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 4 Tost 11/2021 zo 16. marca 2021 zrušené, umiestňovacia komisia ústavu 16. marca 2021 opätovne preskúmala opodstatnenosť umiestnenia sťažovateľa do oddielu s bezpečnostným režimom. Pretrvávanie preventívno-bezpečnostných dôvodov viedlo umiestňovaciu komisiu k návrhu, aby sťažovateľ bol naďalej umiestnený do oddielu s bezpečnostným režimom. Umiestňovacia komisia v pravidelných intervaloch posudzovala opodstatnenosť zaradenia sťažovateľa do oddielu s bezpečnostným režimom, pričom pretrvávanie preventívno-bezpečnostných dôvodov viedlo umiestňovaciu komisiu k návrhu sťažovateľa i naďalej umiestniť do oddielu s bezpečnostným režimom. Dosiaľ tak učinila 4. júna 2021, 23. júla 2021 a 14. októbra 2021.

18. Umiestňovacia komisia ústavu 23. júla 2021 skonštatovala, že sťažovateľovi boli uznesením špecializovaného súdu č. k. 3 Tp 13/2021 zo 16. júla 2021 podľa § 84 ods. 1 v spojení s § 82 ods. 1 vzhľadom na existenciu dôvodov väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku uložené obmedzenia vo výkone trestu odňatia slobody spočívajúce v prijímaní a odosielaní korešpondencie prostredníctvom orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu, prijímaní návštev iba po predchádzajúcom súhlase príslušného orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu a za prítomnosti orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu, ak si prítomnosť pri udelení súhlasu vyhradil, ako aj telefonovaní iba po predchádzajúcom súhlase príslušného orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu, ktorý si môže vyhradiť svoju prítomnosť pri telefonovaní. Tieto obmedzenia uložené sťažovateľovi dosiaľ pretrvávajú.

19. Opodstatnenosť umiestnenia sťažovateľa pravidelne preskúmavala krajská prokuratúra. Príslušný prokurátor vykonal previerky umiestnenia sťažovateľa do oddielu s bezpečnostným režimom 20. mája 2021, 17. septembra 2021 a 1. decembra 2021, pričom ani v jednom prípade nebolo zistené pochybenie v postupe riaditeľa ústavu a v ním vydaných rozhodnutiach. So sťažovateľom bol vykonaný osobný pohovor a bolo mu oznámené, že dôvody a opodstatnenie jeho umiestnenia do oddielu s bezpečnostným režimom budú preskúmané a v súčinnosti s ústavom vyhodnotené s tým, že o výsledku preskúmania bude pri najbližšej previerke upovedomený.

20. Dňa 14. apríla 2021 bolo prostredníctvom okresnej prokuratúry doručené krajskej prokuratúre podanie sťažovateľa zo 4. apríla 2021 označené ako podnet, ktorý obsahoval námietky sťažovateľa proti umiestneniu do oddielu s bezpečnostným režimom, a to predovšetkým na základe tvrdeného nesprávneho výkladu ustanovenia § 81 ods. 2 písm. a) zákona č. 475/2005 Z. z. Dozorový

prokurátor listom č. k. 3 Kn 54/21/2200-3 z 26. mája 2021 oznámil sťažovateľovi, že jeho podnet ako nedôvodný odkladá. Poskytol pritom vyčerpávajúci gramatický a logický výklad ustanovenia § 81 ods. 2 písm. a) zákona č. 475/2005 Z. z. Takýto výklad je v zásade potvrdený aj rozhodnutiami ústavného súdu vo veciach sp. zn. III. ÚS 94/2018, III. ÚS 598/2017 a II. ÚS 235/2013. Dozorový prokurátor preskúmal navyše aj samotné dôvody umiestnenia sťažovateľa do oddielu s bezpečnostným režimom. Na základe stručného opakovaného podnetu sťažovateľa z 9. júna 2021 založeného na identických dôvodoch uvádzaných v jeho prvom podnete preskúmala postup krajskej prokuratúry aj generálna prokuratúra, pričom potvrdila závery dozorového prokurátora. Preventívno-bezpečnostné dôvody vyplývajú z písomností preventívno-bezpečnostnej služby ústavu, a to vo vyhradenom režime, čo zodpovedá aj samotnému zákonnému pomenovaniu týchto dôvodov. Ich prostredníctvom sa eliminujú hroziace nebezpečné situácie v zariadeniach slúžiacich na výkon trestu. Práve povaha preventívno-bezpečnostných dôvodov limituje obsah upovedomení adresovaných podávateľom podnetov. Nie nezanedbateľnou skutočnosťou je, že v prípade sťažovateľa aktuálne existuje aj obligatórny dôvod jeho umiestnenia do oddielu s bezpečnostným režimom. Ide o súdne rozhodnutia o uložení obmedzení vo výkone trestu odňatia slobody podľa § 84 Trestného poriadku.

21. Generálna prokuratúra napokon dodáva, že niet dôvodu na vyslovenie porušenia čl. 3 dohovoru, keďže sťažovateľ nebol vo výkone trestu odňatia slobody akýmkoľvek spôsobom mučený alebo podrobovaný neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu.

III.2. Replika sťažovateľa z 5. januára 2022:

22. Sťažovateľ je presvedčený, že vyjadrenie generálnej prokuratúry nielenže neoslabuje dôvodnosť ústavnej sťažnosti, ale ju navyše posilňuje.

23. Pokiaľ generálna prokuratúra poukazuje na fakultatívne a na obligatórne umiestnenie odsúdeného v oddelení s bezpečnostným režimom, treba uviesť, že fakultatívne umiestnenie by sa mohlo týkať obdobia od 16. marca 2021 (deň zrušenia rozhodnutia špecializovaného súdu najvyšším súdom) do 16. júla 2021 (deň rozhodnutia špecializovaného súdu o primeraných obmedzeniach). V tomto období sa podľa generálnej prokuratúry malo umiestnenie v oddelení s bezpečnostným režimom zakladať len na tzv. preventívno-bezpečnostných dôvodoch, kým v ďalšom období malo ísť o obligatórne umiestnenie v oddelení s bezpečnostným režimom, keďže toto ďalšie obdobie bolo kryté dvoma uzneseniami špecializovaného súdu nariaďujúcimi obmedzenia práv sťažovateľa.

24. Generálna prokuratúra nešpecifikovala preventívno-bezpečnostné dôvody, ktoré ako jediné môžu legitímne odôvodňovať zaradenie sťažovateľa do oddelenia s bezpečnostným režimom. Poukázala iba na písomnosti preventívno-bezpečnostnej služby ústavu vo vyhradenom režime s tým, že povaha preventívno-bezpečnostných dôvodov limituje obsah upovedomení adresovaných podávateľom podnetov. Generálna prokuratúra teda nielenže sťažovateľovi, ale ani ústavnému súdu neposkytla špecifikáciu preventívno-bezpečnostných dôvodov. Súčasne ani nepredložila listiny, a to ani v režime „utajenia pred sťažovateľom“, na základe ktorých by ústavný súd mohol vykonať relevantný ústavnoprávny prieskum. Bez predloženia týchto podkladov a informácií nie je možné vykonať ústavnoprávny prieskum, čím dochádza minimálne k porušeniu práva na opravný prostriedok v zmysle čl. 13 v spojení s čl. 3 a čl. 8 dohovoru.

25. Sťažovateľ osobitne zvyrazňuje, že je v rámci oddelenia s bezpečnostným režimom umiestnený v cele, ktorá je permanentne monitorovaná kamerou. Takýto zásah do práva na súkromie minimálne nie je proporcionálny na dosiahnutie legitímneho cieľa, a preto tu bez akýchkoľvek pochybností dochádza k porušeniu práva na súkromie garantovaného v čl. 8 dohovoru.

26. Rovnako je potrebné zvyrazniť, že sťažovateľ je umiestnený na oddelení s bezpečnostným režimom na cele sám (bez akéhokoľvek spoluväzňa), a teda bez akéhokoľvek sociálneho kontaktu. Takýto postup jednoznačne dosahuje intenzitu porušenia čl. 3 dohovoru. Voči sťažovateľovi sú uplatňované tie najprísnejšie opatrenia (osobitný režim výkonu trestu, sociálna a zmyslová izolácia, povinnosť podrobovania sa rutinným osobným prehliadkam vždy po opustení cely a pred návratom do nej, rutinné pútanie, nemožnosť získania adekvátnej práce či vytvárania si podmienok na podmienené prepustenie z výkonu trestu, nemožnosť voľnočasových aktivít atď.).

27. Sťažovateľ poukazuje ďalej na to, že k výkonu trestu odňatia slobody v samostatnej cele bez spoluväzňa by sa malo pristupovať výnimočne, teda iba vtedy, ak takýto spôsob výkonu trestu nebude možné nahradiť inými preventívnymi opatreniami. Podľa bodu 53.2 Európskych väzenských pravidiel prijatých Výborom ministrov 11. januára 2006 (ďalej len „európske väzenské pravidlá“) špeciálne vysoké bezpečnostné opatrenia sa budú uplatňovať len za výnimočných okolností a len počas ohrozenia bezpečnosti, pričom bezpečnosť nebude môcť byť zachovaná menej obmedzujúcimi prostriedkami.

28. V prípade obdobia „pokrytého“ rozhodnutím špecializovaného súdu o uložení obmedzení sťažovateľovi vo výkone trestu je taktiež dané porušenie označených práv podľa ústavy a dohovoru. Totiž ani uloženie primeraných obmedzení rozhodnutím špecializovaného súdu nemôže odôvodniť permanentné monitorovanie sťažovateľa kamerou na cele či jeho samostatné umiestnenie v cele bez spoluväzňa a akéhokoľvek sociálneho kontaktu. Takýto zásah do práv sťažovateľa nevyplýva z obmedzení stanovených v rozhodnutiach špecializovaného súdu predložených generálnou prokuratúrou. Tieto sú striktné obmedzené na monitorovanie pošty, návštev a telefonického kontaktu. Obdobne možno konštatovať, že ani v prípade výkonu kolúznei väzby nie je na jej naplnenie nevyhnutné umiestnenie väzňa v samostatnej cele či permanentné monitorovanie kamerou.

29. Je potrebné tiež zvyrazniť, že v prípade rozhodnutia sudcu pre prípravné konanie neexistuje vždy obligatórna povinnosť zaradenia do oddelenia s bezpečnostným režimom (ako to prezentuje generálna prokuratúra). Takýto výklad ustanovenia § 81 ods. 1 písm. b) zákona č. 475/2005 Z. z. je zjavne formalistický a ako taký potierajúci zmysel čl. 3 dohovoru. Je potrebné poznamenať, že tzv. podústavné normy sa majú vykladať vždy so zreteľom na ústavu či medzinárodné zmluvy, ktorými je Slovenská republika viazaná. Z ustanovení § 81 ods. 1 zákona č. 475/2005 Z. z. upravujúcich tzv. obligatórne umiestnenie do oddelenia s bezpečnostným režimom vyplýva, že toto je v zásade určené pre agresívnych väzňov alebo väzňov, ktorí závažne porušujú ústavný poriadok. Toto ustanovenie je potrebné vnímať ako výnimočné opatrenie, pri ktorom sa musia zohľadniť iné ciele, než aké sa sledujú pri umiestňovaní agresívnych či ťažko zvládnuteľných väzňov. Účelom tohto zákonného ustanovenia je skôr naplnenie účelu trestného konania, ktoré je možné i bez umiestnenia do oddelenia s bezpečnostným režimom. Inými slovami, v prípade rozhodnutia sudcu pre prípravné konanie je vždy potrebné dôsledne posúdiť, či pre naplnenie účelu obmedzení vyplývajúcich z rozhodnutia sudcu pre prípravné konanie je nevyhnutné také obmedzenie práv, akým je

umiestnenie v oddelení s bezpečnostným režimom. Je potrebné zohľadniť najmä to, že nejde o trest či inú sankciu za neprispôsobivé správanie, ako i to, že sa musí rešpektovať prezumpcia neviny. Aj v prípade, ak by orgány verejnej moci po individuálnom posúdení vzhľadli nevyhnutnosť umiestnenia do oddelenia s bezpečnostným režimom, malo by sa pristúpiť k diferenciacii takýchto odsúdených zohľadnením uplatnených opatrení. Ústavná zásada proporcionality totiž vyžaduje, aby sa voči takýmto odsúdeným uplatňovali také obmedzenia, ktoré sú nevyhnutné pre naplnenie sledovaného cieľa. Povaha obmedzení v oddelení s bezpečnostným režimom by mala byť iná v prípade ťažko zvládnuteľných väzňov či väzňov agresívnych a u väzňov, u ktorých je potrebné zamedziť kolúznym aktivitám. Len takýto postup je totiž zlučiteľný s duchom čl. 3 dohovoru.

30. Napokon sťažovateľ uplatňuje náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnych služieb v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, ústavná sťažnosť), za jeden úkon právnej služby v roku 2022 (replika), režijné paušály a daň z pridanej hodnoty, a to v celkovej sume 707,06 eur.

III.3. Ďalšie vyjadrenie generálnej prokuratúry č. k. 2 GÚp 95/21/1000-6 z 24. januára 2022:

31. V súvislosti s výzvou ústavného súdu, aby sa generálna prokuratúra vyjadrila k replike sťažovateľa z 5. januára 2022, treba uviesť, že generálna prokuratúra nevyužila možnosť zaujať stanovisko k doručenej replike. Opätovne trvá na záveroch uvedených vo vyjadrení z 29. decembra 2021.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

32. Ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého môže ústavný súd konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať jeho ústavnou sťažnosťou, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Zmysel a účel uvedeného princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v trestnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým právnickým osobám alebo fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity ochrany ústavnosti ústavným súdom podľa zásad uvedených v ustanovení § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) (obdobne pozri sp. zn. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 137/2019).

33. Pri aplikácii už uvedených právnych východísk na daný prípad ústavný súd konštatuje, že konkrétne námietky sťažovateľa vyplývajúce z ústavnej sťažnosti (tak ako sú formulované v bodoch 9, 11, 12, 24 až 29) sťažovateľ v konaní pred okresnou prokuratúrou a krajskou prokuratúrou vôbec neuplatňoval, resp. na ne nepoukazoval (pozri body 3 a 5).

34. Podľa § 62 zákona o ústavnom súde ak tento zákon v piatej časti alebo šiestej časti neustanovuje inak a povaha veci to nevyklučuje, vzťahuje sa na konanie pred ústavným súdom podľa povahy veci primerane Civilný sporový poriadok.

33. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

34. Podľa § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd neodmietne prijatie ústavnej sťažnosti pre jej neprípustnosť, ak sťažovateľ preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

35. Podľa § 161 ods. 2 Civilného sporového poriadku ak ide o nedostatok procesnej podmienky, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví.

36. Ústavná sťažnosť sťažovateľa bola uznesením ústavného súdu č. k. II. ÚS 571/2021-15 z 2. decembra 2021 prijatá na ďalšie konanie, a to pre namietané porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 3, čl. 6 ods. 1, čl. 8 a čl. 13 dohovoru, pričom vo zvyšnej časti bola odmietnutá ako neprípustná. Ustanovenie § 62 zákona o ústavnom súde o primeranom použití Civilného sporového poriadku v konaní pred ústavným súdom nevyklučuje možnosť postupu ústavného súdu podľa ustanovenia § 161 Civilného sporového poriadku, teda prihliadnuť kedykoľvek počas konania o ústavnej sťažnosti na to, či sú splnené podmienky konania ustanovené zákonom o ústavnom súde. Ak ústavný súd (hoci aj dodatočne po predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti) zistí neodstrániteľný nedostatok podmienky konania pred ústavným súdom, konanie o ústavnej sťažnosti zastaví podľa ustanovenia § 161 ods. 2 Civilného sporového poriadku v spojení s § 62 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 92/02, III. ÚS 318/05, II. ÚS 361/2014, II. ÚS 257/2021).

37. Možno konštatovať, že námietky sťažovateľa, ktoré v doterajšom konaní pred okresnou prokuratúrou a krajskou prokuratúrou neboli vznesené, môže tento stále pred uvedenými orgánmi uplatňovať, čo znamená, že doteraz nevyčerpal všetky prostriedky na ochranu svojich práv predtým, než sa obrátil na ústavný súd. Táto skutočnosť zakladá neprípustnosť ústavnej sťažnosti. Treba tiež dodať, že sťažovateľ ani len netvrdil (tým menej preukazoval), že uvedené námietky neuplatnil v konaniach vedených okresnou prokuratúrou a krajskou prokuratúrou z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Preto ani neprichádzal do úvahy prípadný možný postup ústavného súdu podľa § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. marca 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu